

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้ อย่างเท่าทัน แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มี สมรรถนะ ทักษะและความรู้ พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน โดยมีวิสัยทัศน์ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 ก : ความนำ) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดว่า ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และมาตรา 24 กำหนดว่า การจัดกระบวนการการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 14 – 15) ซึ่งนำไปสู่ การปฏิบัติในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ว่า การจัดการศึกษามุ่งเน้น ความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และ ทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 3)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดเป้าหมายหลักสูตร ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติโดยได้มีการกำหนด วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดหมาย มุ่งพัฒนาผู้เรียน

ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย นักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน นอกจากนั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 ข : 1-5)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม สมรรถนะที่ต้องการเน้นคือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต นับว่าเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 ข : 7-204)

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่เรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้ ข้อคิดแนวทางการปฏิบัติ จัดทำผลงานรายงานผลการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดความสนใจ (พจนานุกรมศัพท์สมาน. 2549 : 2) นอกจากนั้นการเรียนรู้ที่ผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองยังสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่กำหนดแนวทางการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพและกำหนดแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 9)

จะเห็นได้ว่า การให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นการให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเองจากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่เรียนรู้ วางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน

นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ วิเคราะห์อภิปรายสรุปความรู้ ข้อคิดแนวทางการปฏิบัติ จัดทำผลงานรายงานผลการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของตนในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัด ความสนใจ (พจนานุกรมศัพท์สมาน. 2549 : 2) และตรงกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี เกี่ยวกับความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ชีวิตต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 7)

เทศบาลตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม เป็นเทศบาลขนาดกลาง ตั้งอยู่บนพื้นที่ของตัวอำเภอวาปีปทุม มีพื้นที่ 2.31 ตารางกิโลเมตร ประชากรทั้งสิ้น 5,708 คน ชุมชนเมืองในเขตเทศบาลมี 7 ชุมชน ประกอบด้วยชุมชนขวัญปทุม ชุมชนหลักเมือง ชุมชนลำโรง ชุมชนหนองถู ชุมชนโสมนัส ชุมชนเมืองวาปีปทุม และชุมชนเทศบาลเหนือ มีอาชีพหลักที่หลากหลาย ได้แก่ ค้าขาย รับราชการ ทำนา ปลูกพืชไร่ ปลูกพืชประเภทไม้ผล พืชผักสวนครัว และอาชีพเสริม คือ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ เพื่อบริโภคและจำหน่าย ในขณะที่ผลิตมากบริโภคและจำหน่ายไม่หมดจะถนอมอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ผลไม้ และพืชผักสวนครัวเป็นอาหารหมักดองไว้บริโภคและจำหน่าย เช่น การทำปลาซึ่ม การทำปลาร้า การทำหม่าปลา การทำไส้กรอก การทำแหนมเนื้อ การทำปลาจ่อม และการทำหน่อไม้ดอง เป็นต้น (โรงเรียนวาปีปทุม. 2551 : 1-5) การถนอมอาหารของชาวบ้านเป็นที่ยอมรับของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงที่ซื้อไปบริโภคและซื้อเป็นของฝาก จึงสามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้ แต่ในกระบวนการถนอมอาหารดังกล่าวยังไม่มีการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบที่ชัดเจน

โรงเรียนวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีการจัดการศึกษา 2 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีจำนวนนักเรียน 2,989 คน จำนวนครูอาจารย์ และบุคลากรอื่น 139 คน เป็นโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ฝึกทักษะด้านกระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเน้นสมรรถนะด้านการใช้ทักษะชีวิตซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและลดความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการทำงานของนักเรียนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป (โรงเรียนวชิรวิทย์, 2551 : 1 - 3) จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) โรงเรียนวชิรวิทย์ พบว่า ผลการประเมิน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวชิรวิทย์ มีผลประเมินอิงเกณฑ์ในมาตรฐานที่ 5 ค่าเฉลี่ย ด้านผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรในระดับดี ($\bar{X} = 2.60$) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในระดับดี ($\bar{X} = 3.33$) และมาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.53$) (สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550 : 6) เมื่อพิจารณาประกอบกับสรุปผล การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ประจำปีการศึกษา 2551 ในรายวิชาการงานอาชีพ (08) คะแนนการสอบของนักเรียน โรงเรียนวชิรวิทย์มีค่าเฉลี่ย 39.30 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ระดับประเทศ (40.02) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อยกระดับความสามารถ ทักษะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยเทคนิคที่เหมาะสม

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบการดำเนินการจัด กระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวชิรวิทย์ อำเภอวชิรวิทย์ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ได้สำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่า ทุกฝ่าย มีความต้องการให้จัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการนอมอาหารที่บ้านในโรงเรียน ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการนอมอาหารอย่างเป็นระบบด้วย ตนเอง สามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ค้นพบ โดยครูเป็นผู้คอยกระตุ้น แนะนำ และ ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด จนสิ้นสุดกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ยั่งยืน และเพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวชิรวิทย์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวชิรวิทย์มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม
2. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม
3. เพื่อรายงานรูปแบบการสอนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- 1.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 15 คน
- 1.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/12 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 45 คน
- 1.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชนเทศบาลตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จำนวน 10 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/12 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 45 คน

3. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม

เรื่องการถนอมอาหารที่บ้าน

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินการกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม ตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

4.2 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สมรรถนะที่ 4 คือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์ อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

ซึ่งเมื่อประมวลกรอบการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองของ พงณา ทรัพย์สมาน (2549 : 16-25) โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 5 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ
- ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้
- ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน
- ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้
- ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้

5. ระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

6. พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ความต้องการของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/12 โรงเรียนวาปีปทุม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องการถนอมอาหารพื้นบ้านที่ต้องการให้จัดกระบวนการเรียนรู้

2. กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ขั้นตอนวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้รับ
ความรู้และประสบการณ์ผ่านกระบวนการทำงาน การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง
การถนอมอาหารพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยเน้น
ขั้นตอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น 5 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ เป็นกิจกรรมสร้างความรู้สึกรักอยากรู้อยากเรียน
ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
โดยร่วมกันกำหนดขอบเขต แนวทาง วิธีการเรียนรู้ ประเด็นเนื้อหาย่อย แนวทางการบันทึกและ
สรุปผลการเรียนรู้พร้อมทั้งจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ลงมือเรียนรู้ตามแผน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ลงมือศึกษาค้นคว้า รวบรวม
ข้อมูล ศึกษาปัญหา ศึกษาทดลอง ตามแผนที่วางไว้ ฯลฯ เพื่อแสวงหาและค้นพบความรู้ ข้อคิด
แนวทางการปฏิบัติ ฯลฯ ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 นำเสนอข้อมูลการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้นำข้อมูลค้นพบที่ได้
จากการเรียนรู้ มาร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย เปรียบเทียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ประเมินค่า
สรุป ความคิดรวบยอด คุณค่าความสำคัญ แนวคิดแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
และสรุปขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 จัดทำชิ้นงานเพื่อรายงานผลการเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนนำความรู้
ข้อค้นพบข้อสรุปที่ได้จากการเรียนรู้มานำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจพร้อมทั้งบอก

3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ความพยายามที่จะพัฒนา
การลงมือทำงานของนักเรียนอย่างมีกระบวนการ มีการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงาน

อย่างมีลำดับขั้นตอน มีการประเมินผลงานการทำงานของตนเอง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐาน ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การทดลอง เพื่อมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นการทำงานเป็นรายกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในด้านการถนอมอาหารพื้นบ้านในเขตเทศบาลตำบลหนองแสง ซึ่งเป็นเขตบริการของโรงเรียนวาปีปทุม ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป และยังเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ของตนเองให้กับบุคคลอื่นได้ ประกอบด้วย นางบังอร ดอนวิเศษ และนางสุรพี ปาปะฉิม ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการในการถนอมอาหารประเภทไส้กรอกในเขตท้องที่อำเภอวาปีปทุม

5. การถนอมอาหารพื้นบ้าน หมายถึง หลักสูตรท้องถิ่นวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีพื้นฐาน ง 31101 ที่เป็นมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการถนอมอาหารพื้นบ้านของโรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อจัดการศึกษาพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนและจัดให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการของท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีกระบวนการทำงานที่ดี สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมการถนอมอาหารพื้นบ้าน สร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ การใฝ่เรียนรู้ และการแบ่งปัน

2. ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมการถนอมอาหารพื้นบ้านของนักเรียนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ และสถานที่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับบริบทของโรงเรียน